

Vad gäller bl.a. för skydds-/säkerhetsavstånd kring vindkraftverk inom EU:s inre marknad? Sammanfattning

Det finns inte något fastställt "riskområde" angivet i EG:s/EU:s produktdirektiv, **maskindirektivet (MD), som är lagtexter**. Det är "Tillverkarens"/"Importörens" ansvar att fastställa "riskområdet", med stöd av tekniska krav i relevanta harmoniserade standarder, som minst måste uppfyllas, med beaktande av bl.a. klimatförhållanden på uppställningsplatsen.

Produktsäkerhet inom EG/EU-området EG/EU:s "The New Approach" (den nya metodens) lagstiftningsförfarande

EG/EU-förordningar har allmän giltighet. De är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat. EG-förordningar utgör automatiskt en del av medlemsstaternas rättsordning och får inte införlivas i denna genom nationell normgivning. Medlemsstaterna ska även åsidosätta varje nationell bestämmelse som strider mot EG-förordningar. Bestämmelser i svenska föreskrifter måste upphävas när det finns regleringar av motsvarande karaktär i en direkt tillämplig EG-förordning. Ett formellt upphävande måste göras även om svenska bestämmelser till det materiella innehållet överensstämmer med en EG-förordning.

CE-märkning: Genom att CE-märka produkter försäkras tillverkare att produkterna uppfyller tillämpliga väsentliga krav och att de har genomgått erforderlig förhandskontroll (bedömning av överensstämmelse). OBSERVERA, att CE-märkningen endast anger att maskinen – enligt tillverkarens uppfattning – uppfyller direktivens grundläggande hälso- och säkerhetskrav. Arbetsgivaren/verksamhetsutövaren måste också alltid själv förvissa sig om, att maskinen verkligen är säker att använda innan den tas i drift och i bruk.

Det är förbjudet att anbringa märkning som kan vilseleda tredje (3:e) person vad gäller CE-märkningens innebörd. Det är också åtalbart, att ta en icke CE-märkt maskin i yrkesmässigt bruk.

NOTERA, att de svenska sektorsmyndigheternas tolkning av de "nya metodens" produktdirektiv är sektorsmyndigheternas egen tolkning och att det är EG-domstolen som ytterst har att avgöra vid en tvist.

Riksdagens principbeslut anger, att det är sektorsmyndigheterna som ska genomföra och följa upp EG:s produktdirektiv samt bevaka säkerhetsfrågor inom sina respektive ansvarsområden.

Enligt kommissionen är marknadsövervakning och återkommande kontroll viktiga inslag för ett korrekt genomförande av "nya metodendirektiv" och så att företag kan arbeta på lika villkor inom hela EU utifrån enhetliga säkerhetskrav. Marknadskontrollen av produkter på den nationella marknaden är de nationella tillsynsmyndigheternas ansvar. OBS! Inga marknadskontroller av vindkraftverk har ännu utförts av Arbetsmiljöverket, efter vårt inträde i EU 1995-01-01

Vilka krav ställer EG:s/EU:s maskindirektiv med stöd av relevanta harmoniserade standarder för att en maskin som vindkraftverk skall få CE-märkas och tas i drift?

Maskinen vindkraftverk skall på uppställningsplatsen, i kallt och/eller isigt klimat, fr.o.m. 2009-12-29, uppfylla alla grundläggande (väsentliga) hälso- och säkerhetskrav bl.a. i enlighet med maskindirektiv (MD) 2006/42/EC (införd i svensk lagstiftning genom AFS 2008:3 *), lågspänningsdirektiv (LVD) 2006/95/EC, direktivet för elektromagnetisk kompatibilitet (EMCD) 2004/108/EC, direktivet för tryckbärande anordningar (PED) 97/23/EC och direktivet för enkla tryckkärl (SPVD) 87/404/EEC, med stöd av relevanta harmoniserade standarder av typ A och B.

**) Nationell bestämmelse har anmälts av medlemsstaten Sverige och rör följande:
Rättsakt: Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2008:3) om maskiner. Nummer: 2008:3; Officiellt kungörelseorgan: Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS), Nummer: 2008:3; Hänvisning: (MNE(2008)53885).*

Arbetsmiljöverket ansvarar för att MD införlivas i vårt svenska regelsystem.

Arbetsmiljöverket har också ansvar för marknads kontroll av bl.a. maskiner som är CE-märkta enligt "maskindirektivet".

NOTERA, att vare sig Boverket, Energimyndigheten och/eller Naturvårdsverket är någon föreskrivande och/ eller tillsynsansvarig svensk myndighet, med ansvar för maskiner som vindkraftverk.

EX. PÅ ÖVERGRIPANDE LEGALA ASPEKTER ATT BEAKTA EFTER 2009-12-29.

Vindkraftverk är en produkt, det vill säga en "maskin" i enlighet med Europaparlamentets och Rådets maskindirektiv (MD) 2006/42/EC (AFS 2008:3), tillämpningsområde § 1a) och definition § 4a), när vindkraftverket släpps ut på marknaden eller tas i drift.

Av AFS 2008:3 (MD 2006/42/EG) framgår bland annat, att "Tillverkaren"/"Importören" skall garantera maskiners säkerhet, det vill säga dess förmåga att under hela sin livscykel garantera att ingen person, egendom eller husdjur kommer till skada och/eller ohälsa. Detta innebär, att produkten/maskinen vindkraftverk minst skall uppfylla EU/EG produktdirektivens grundläggande (väsentliga) hälso- och säkerhetskrav för att få CE-märkas samt tas i drift och i yrkesmässigt bruk. Vindkraftverk skall alltså vara så säkert som skäligen kan förväntas ur det perspektiv som den är tänkt att användas till, vilket även inkluderar rimlig förutsebar felanvändning och får bland annat inte utgöra eller kunna tänkas utgöra någon som helst risk eller fara för person samt i förekommande fall husdjur och egendom, som befinner sig innanför och/eller utanför riskområdet (säkerhetszonen).

Grundregeln, enligt 6 § i MD 2006/42/EC (AFS 2008:3), är att en maskin skall uppfylla de grundläggande hälso- och säkerhetskraven i bilaga 1. Detta innebär tydligt och klart, att det är "Tillverkarens"/"Importörens" grundläggande (väsentliga) hälso- och säkerhetskrav som alltid minst måste uppfyllas för att vindkraftverk skall få CE-märkas och tas i drift. De skilda delarna skall behandlas vad avser såväl skyddskonceptets utförande som certifieringsförfarandet.. Detta innebär i princip att varje delmaskin som ev. avlämnas av en underleverantör, förutom att uppfylla de tekniska kraven i MD 2006/42/EC (AFS 2008:3), bilaga 1, också skall ha genomgått de i MD 2006/42/EC nämnda certifieringsprocedurerna. Vad som här nämnts gäller alltid om en maskin kan fungera självständigt, som vindkraftverk.

OBSERVERA, att "Tillverkaren"/"Importören" enligt MD skall identifiera alla risker och för varje identifierad risk skall hänsyn tas till den allvarligaste skada eller ohälsa, som kan drabba person och i förekommande fall husdjur vid varje identifierad risk, även om sannolikheten kan anses som obefintlig. Detta innebär att "Tillverkaren"/"Importören" t.ex. skall fastställa vad den allvarligaste skada och ohälsa som kan drabba den person/människa och/eller i förekommande fall egendom (inkl. renar) samt husdjur, som på uppställningsplatsen befinner sig inom räckvidden för skyddsområdet p.g.a.:

- Iskast
- Utkastande bultar, skruvförband och/eller mätutrustningar
- Utkastande delar av rotorblad
- Utkastande rotorblad
- Fallande vindkraftverk
- Skadliga ämnen som finns i vindkraftverk och sprids ut till omgivningen
- Brand

"Av MD:s Bilaga 1, punkt 2 framgår det, att risker som noterats ska åtgärdas med hänsyn till principerna för integration av säkerheten enligt punkt 1.1.2." (*Principer för integration av säkerhet*). Dessutom understryks under punkt 1.1.2 b), att "Information ska ges till användarna om kvarvarande risker som beror på otillräcklighet i de skyddsåtgärder som vidtagits". Uppger en Tillverkare/Importör t.ex., att skyddsområdets radie runt ett vindkraftverk är 400 meter gäller detta och måste således uppfyllas innan vindkraftverket tas i drift och i bruk, dvs. tillverkarens krav kan inte minskas av myndighet.

För att uppfylla krav för CE-märkning samt för att få ta vindkraftverk i drift och i bruk bl.a. i enlighet med MD:s bilaga 1, punkt 1.3.3 "ska åtgärder vidtas för att förhindra att fallande eller utkastade föremål ger upphov till risker".

Definition, utdrag ur AFS 1993:10 och AFS 2008:3:

b) riskområde: "varje område inom eller omkring en maskin där en persons hälsa eller säkerhet kan utsättas för risk".

Vilka tekniska krav ställer AFS 2006:04 – Användning av Arbetsutrustning?

Definition utdrag ur AFS 2006:04:

- **arbetsutrustning:** "Maskin, anordning, verktyg, redskap eller installation som används i arbetet."
- **riskområde:** "Område inom arbetsutrustningen eller i dess omgivning, där utrustningen kan medföra risk för ohälsa eller olycksfall för någon som helt eller delvis uppehåller sig där."

Notera, att varningsskyltar inte uppfyller säkerhetskrav för att få CE-märka och ta i drift/i bruk vindkraftverken enligt MD:s Bilaga 1, punkt 1.3.3, risker orsakade av fallande eller utkastande föremål, och punkt 1.1.2, principer för integration av säkerheten, pga. att det finns kvarvarande risker som beror på otillräcklighet i de skyddsåtgärder som "Tillverkaren"/"Importören" kunnat vidta.

Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2008:13 anger bl.a. att risker undanröjs bäst genom tekniska eller organisatoriska skyddsåtgärder t.ex. inkapsling eller inhägnad och att det är inte heller är meningen att skyltar ska prioriteras framför andra skyddsåtgärder. Observera, att varningsskyltar inte frikänner från ansvar då en högre säkerhetsnivå är möjlig i detta fall.

*NOTERA att detta är absolut nödvändigt för "Tillverkaren"/"Importören", att uppge kvarvarande risker för de farliga hälso- och säkerhetsrisker som bland annat blir en konsekvens av att vindkraftverkets rotor och rotorblad inte kan byggas in eller kapslas in. **Vindkraftverk i vårt kalla och isiga klimat kommer bevisligen att ge upphov till mycket farliga säkerhetsrisker bland annat i form av fallande och utkast av föremål (t.ex. farliga utkast av isklumpar/isprojektiler, rotorblad/blad delar, bultar, etc.). De av "Tillverkaren"/"Importören" till "Användaren"/"Verksamhetsutövaren" uppgivna kompletterande skyddsåtgärder måste vara åtgärdade för att vindkraftverk slutligt skall få CE-märkas och tas i drift, t.ex. måste inhägnaden som inte får kunna beträdas då vindkraftverk är i drift, placeras på tillräckligt avstånd från riskområdet.***

En arbetsgivare/verksamhetsutövare får endast använda maskinen, vindkraftverk, om den minst uppfyller grundläggande (väsentliga) hälso- och säkerhetskrav i enlighet med relevanta EG - produktdirektiv samt Arbetsmiljöverkets föreskrift, **AFS 2006:04** - Användning av arbetsutrustning.

Arbetsgivaren/verksamhetsutövaren har också ansvaret för maskinens säkerhet enligt Arbetsmiljölagens 3 kap. 8 §, oavsett om vindkraftverk är CE-märkta eller ej.

Det ankommer på användaren av ovannämnda information med ansvar, att själv läsa igenom och sätta sig in i relevanta rättsakter, som t.ex. gällande produktdirektiv och berörda harmoniserade standarder, innan informationen ev. används.

Bureå 2011-01-02
Claes-Erik Simonsbacka